

Türkçe Ders Kitaplarında Drama Etkinlikleri

Yıldız Yenen Avcı¹

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2015.017

Anahtar Sözcükler

Drama etkinlikleri
Türkçe ders kitapları
Tema ve alt temalar
Konu ve kaynaklar
Temel dil becerileri

Öz

Bireyin duygusal, zihinsel, sosyal ve fiziksel gelişiminde önemli bir işleve sahip olan ve onu bilginin öznesi durumuna getiren drama; kazanımların gerçekleştirilmesinde rol oynayan yöntemlerden biridir. Bu çalışmada Türkçe ders kitapları drama etkinlikleri bakımından incelenmiştir. Çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden olan doküman incelemesi modelindedir. Çalışmanın örneklemini 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı içerisinde MEB'e bağlı okullarda okutulması karara bağlanan 6, 7 ve 8. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitapları oluşturmaktadır. Veri kaynağı olarak Aydın ilinde okutulan kitaplar incelemeye esas alınmıştır.

İncelenen kitaplarda, drama etkinliklerinin tema ve alt temalarda belirli bir dağılıma göre yer almadığı ve drama uygulamalarının daha çok konuşma yöntem ve teknikleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir. Yazma ile ilgili etkinlikler ise neredeyse yok gibidir. 6. Sınıf için hazırlanan kitabın drama yönteminde başvurulan konu ve kaynaklar bakımından, 7. Sınıf için hazırlanan kitabın ise uygulamaların çeşitliliği bakımından daha kapsamlı olduğu tespit edilmiştir. Dramaya ilişkin etkinliklerde genel olarak bir duruma yönelik günlük konuşmalar ile hikâye türündeki metinlerinden yararlanıldığı görülür. Türkçe ders kitaplarında drama uygulamalarının yalnızca sınıf içinde gerçekleştirildiği; sahne/dekor unsurlarıyla ve müzikle desteklenmediğini söylemek mümkündür. Oyuna yönelik tartışmaların yer almadığı kitaplarda, değerlendirilme çalışmalarının temel dil becerilerindeki amaç ve kazanımlarla ilişkilendirilmiş olması ise olumlu bir durumdur.

Drama Activities in Turkish Course Books

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2015.017

Keywords

Drama activities
Turkish course books
Themes and sub-themes
Subject and resources
Basic language skills

Abstract

Drama which has an important function in the individual's emotional, mental, social and physical development and bringing it to the knowledge of the subject of the case is one of the methods involved in the realization of the gains. In this study, Turkish course books were examined in terms of drama activities. The study is a model document analysis of qualitative research methods. The sample of the study is consisted of 6th, 7th and 8th grade teacher guidebooks, which determined to be taught in schools under Ministry of National Education in 2014-2015 academic year. It is based on examination the books taught in Aydın Province as the data source.

In the examined books it is seem that drama activities don't take place according to a certain distribution in the themes and the sub-themes and drama applications is associated especially speech methods and techniques. The activities related to writing are almost absent. It has been found that the book prepared for 6th grade is more comprehensive in terms of the subject and the resources referenced in the drama. And the book prepared for 7th grade is more comprehensive in terms of the variety of applications. It is seen generally benefit from daily conversation to a situation and story type texts in activities related to drama. In the Turkish course books it is possible to say that drama applications are performed only in the classrooms, but are not promoted with the elements of scene/décor and music. In the books take place of the discussion about the game; it is a positive development to be associated with the aims and achievements in basic language skills evaluation study.

¹ Dr., Öğretmen, Milli Eğitim Bakanlığı Aydın, Eposta: y_yenen@hotmail.com

Giriş

İlk klasik temel ilkeleri Aristo tarafından belirlenen ve insanla ilgili olan şeylerin sanatsal bir yaratıcılıkla canlandırılması anlamına gelen dram sanatı (Nutku, 1983, s.6) çocukların yetiştirilmesinde önemle ele alınması gereken bir konudur; çünkü bir sanatsal süreçte izlenebilen denge, uyum ve birleşim aynı zamanda eğitimin de amacıdır (San, 1977, s. 12-25). Dramın seyrek bir olay olarak şenliklerde, sınırlı olarak sarayların kapalı, kalburtüstü çevresine ya da büyük kentlerin zengin sınıflarına yönelik bir biçimde yer aldığı günlerin geride kaldığını ve sinema, video, televizyon, radyo vb. yollarla seyirci sayısında astronomik bir artışa ulaştığını ifade eden Esslin (1996, s.13) bu sanatın, yaşam ve yaşam kesitleri üzerine “düşünme”nin egemen yöntemlerinden ve bilgilenmenin en temel araçlarından biri olduğunu dile getirir. Dramanın eğitim ile olan ilişkisi düşünüldüğünde güzel sanatların, sosyal bilimlerin ve çeşitli disiplinlerin ortak bir paydada bulunduğu görülür. Üstündağ’ın (2001, s.37) belirttiği üzere yaratıcı drama çalışmaları sanat eğitimi başta olmak üzere eğitim bilimlerinin tüm anabilim dallarından yararlanır; fotoğraftan müziğe, heykelden şiire kadar pek çok alanda hedefleri gerçekleştirmek için kendine içerik oluşturabilir. Uşaklı; (2014, s.1) dramının bireyin benlik saygısına, sosyal gelişimine ve akademik başarısına olan etkisine dikkat çekerken Önder ise (2006) dramının öğrencinin fiziksel, zihinsel, psikolojik, sosyal ve kişilik boyutuna birçok katkısı olduğunu ve bu boyutların bilinmesinin uygulamaları daha yararlı ve etkili hâle gelmesine yardımcı olduğunu belirtir. Eğitim sistemlerinin genel olarak akla ve zekâyâ yönelik olduğunu, insanın tek yönüne ağırlık veren bu görüşün giderek daha da benimsendiğini belirten San’a göre (1977, s.12) buluş ve yaratıcılık gibi kavramların öne çıkmasında, yaratıcılığın gelişmesinde ve duygu eğitiminin sağlanmasında etkili olan sanat eğitiminin önemle ele alınması gerekir.

Drama bireye olan katkılarından dolayı pek çok eğitim programı alanında çalışmaların gerekli bir parçası olmuştur (Fulford ve diğerleri, 2001, s.3). “Eğitimde drama, İngiltere üzerinden Avrupa’da Hollanda ve İskandinavya ülkelerine özellikle Doroty Heathcote’un uluslararası çalışmalarıyla İngilizce konuşan diğer ülkelere de yayılmış, okulların eğitim programlarında yer almıştır” (Adıgüzel, 2014, s.99). Bir eğitim yöntemi olarak drama; öğrencilerin, hazır bilgileri yerleştirmelerine ya da hazır bilgileri ezberlemelerine dayanan ezberci öğrenmeye karşı sunulan Yapılandırmacı (Yapılandırma, Oluşturmacı, Constructivist) eğitim modelinin uygulanmasında yararlanabilecek en olanaklı araçlardan biridir. Çünkü öğretmen tarafından temsil edilen yetişkin dünyasının, önceden bilip ortaya koyduğu bilgilerin, pasif öğrencilere aktarılmasını temel alan geleneksel eğitim yaklaşımına karşılık, bu yaklaşımda, çocuğun kendi çabasıyla yaşamın gerçeklerini kavraması amaçlanmaktadır (Önder, 2006, s.59).

Türk Eğitim Sistemi’ne 2004 tarihinde giren Yapılandırıcı yaklaşıma göre öğrenme sürecinde öğrencinin ön bilgilerini harekete geçirme, gelişim düzeyini dikkate alma, etkili iletişim kurma, anlama, sorgulama, bilgiyi uygulama ve değerlendirme önemli kavramlardır. Öğrenci merkezli öğrenmeyi temel alan Yapılandırıcı yaklaşım, öğrenme sürecinde öğrenci katılımına, iş birlikli öğrenmeye ve öğretmen rehberliğine ağırlık vermektedir (MEB, 2009, s.10). Yapılandırmacı eğitim anlayışına göre hazırlanmış olan Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda öğrencilerin edindikleri birikimler üzerine yenilerini inşa etmeleri, karşılaştıkları sorunlara alternatif ve yaratıcı çözümler üretmeleri, bir grup içerisinde beraber çalışma bilinç ve cesaretine ulaşmaları, üretme ve tartışma etkinliklerine katılmaları, farklı araştırma yöntem ve tekniklerini kullanmaları, olay ve durumları kendi deneyimlerinden hareketle doğru olarak anlamaları, programın temel amaçlarını oluşturmaktadır

(MEB, 2006, s.2-3). Bu yaklaşımla beraber görülen bir diğer yenilik ise etkinliklere dayalı öğrenme şeklindedir. Dramaya yönelik olarak programda birçok etkinliğin ismi geçmektedir: Ben olsaydım..., Diyalog Tamamlama, Sıra Sende, Duyguyu Tahmin Et!, Bizimkiler, Diyalog Kurma, Canlandırma, Arkası Yarın, Gören Ben-Oynayan Ben, Meddah Sınıfta, Tarihî Buluşma, Zaman Tüneli, Bir Kuş Olsaydım, Hakkımı Arıyorum, Ana Haber Bülteni, Canlanan Hikayeler vb. bunlardan bazılarıdır (MEB, 2006, s.15-27).

Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda daha çok "yaratıcı drama" anlamında ele alınan doğaçlama, canlandırma vb. tiyatro ya da dramadan yararlanılarak bir grup çalışması içinde, öğrencilerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir fikri, bir kavramı ya da bir beceriyi, ön bilgilerini kullanarak yapılandırması, anlamlandırması ve canlandırması anlamına gelen drama; ısınma ve rahatlama çalışmaları, oynama (esas çalışma), rahatlama ve değerlendirme çalışmaları gibi aşamalardan oluşmaktadır (MEB, 2009, s.373-374):

Adıgüzel'e göre (2014, s.337-410) hazırlık ve ısınma çalışmalarından sonra canlandırma aşamasına geçildiğinde, liderin amaçlara ulaşmak için yararlanabileceği pek çok aracı vardır. Bu araçlar teknik veya strateji olarak adlandırılabilir. Yaratıcı dramada olmazsa olmaz teknik, doğaçlamadır. Doğaçlama, rol oyunları ya da rol almayı (daha çok rol oynama olarak kaynaklarda geçer) geniş ölçüde kapsar. Drama uygulamalarında doğaçlamanın yanı sıra rol oynama, rol değiştirme, dramatisasyon, geriye dönüş, sıcak sandalye, bilinç koridoru, donuk imge, dedikodu halkası, toplantı düzenleme, pantomim, rol kartları, telefon görüşmeleri, başüstü konuşmaları, rol koridoru vb. gibi daha pek çok tekniğin adı geçmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada Türkçe ders kitapları drama etkinlikleri bakımından incelenmiştir. Her biri farklı düzeye ait olan ders kitapları tema ve alt temalar, temel dil becerileri ve bu becerilerde kullanılan yöntem ve teknikler, uygulamaların türü ve alanı, oyunu renklendiren unsurlar, oyuna yönelik tartışmalar ile amaç ve kazanımlara yönelik değerlendirmeler bakımından ele alınmış, bulgular tablolarda gösterilmiştir. Çalışma, doküman incelemesi modelindedir. Yıldırım ve Şimşek'e göre (2013, s.218) "doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar". Çalışmanın örneklemini 2014-2015 Eğitim-Öğretim Yılı içerisinde MEB'e bağlı okullarda okutulması karara bağlanan 6, 7 ve 8. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitapları oluşturmaktadır. Veri kaynağı olarak Aydın ilinde okutulan kitaplar incelemeye esas alınmıştır.

Bulgular ve Yorum

Çalışma kapsamında incelenen 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitapları tema, alt tema, temel dil becerileri, yöntem ve teknikler, kullanılan konu ve kaynaklar, uygulama, oyunu renklendiren unsurlar, amaç ve kazanımlara yönelik değerlendirme başlıkları açısından incelenerek sınıflara göre ayrı tablolar şeklinde gösterilmiştir.

Tablo 1. İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Tema	Alt Tema	Temel Dil Becerileri	Yöntem ve Teknikler	Yararlanılan Konu ve Kaynaklar	Uygulama	Oyunu Renklendiren Unsurlar	Amaç ve Kazanımlara Yönelik Değerlendirme
Okuma Kültürü	Kütüphaneler	Konuşma	-	Bir Duruma Yönelik Günlük Konuşmalar	Doğaçlama	-	Evet
Okuma Kültürü	Kütüphaneler	Konuşma	-	Fıkra (Gülmece Unsuru)	Dramatizasyon	Yazılı/Basılı (Fıkra Örneği)	Evet
Okuma Kültürü	Kitaplar	Okuma	Okuma Tiyatrosu Yöntemi	Hikâye	Rol Oynama	Yazılı/Basılı (Metin)	Evet
Okuma Kültürü	Kitaplar	Konuşma	Empati Kurarak Konuşma Yöntemi	Okuma Sevgisini Kazandırma	Doğaçlama	-	Evet
Atatürk	Atatürk'ün Hayatı	Konuşma	Empati Kurarak Konuşma Yöntemi	Kurtuluş Savaşı kahramanları	Doğaçlama	-	Evet
Atatürk	Atatürk ve Halk Bilimi	Konuşma	Hafızada Tutma Tekniği	Seyirlik Oyunlar	Dramatizasyon Doğaçlama	Yazılı/Basılı (Oyun Örnekleri)	Evet
Atatürk	Atatürk ve Halk Bilimi	Konuşma	Hafızada Tutma Tekniği	Anı	Dramatizasyon	Yazılı/Basılı (Anı Örneği)	Evet
Sevgi	Öğretmen Sevgisi	Konuşma	-	Bir Duruma Yönelik Günlük Konuşmalar	Doğaçlama	-	Evet
Sevgi	Öğretmen Sevgisi	Konuşma	Empati Kurarak Konuşma Yöntemi	Senaryo	Dramatizasyon Doğaçlama	Yazılı/Basılı (Senaryo Örnekleri)	Evet

Sevgi	Vatan Sevgisi	Konuşma	Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Konuşma Yöntemi	Tarihî Şahsiyetler	Doğaçlama	Yazılı/Basılı (Araştırma Verileri)	Evet
Sevgi	Kardeş Sevgisi	Konuşma	Yaratıcı Konuşma Yöntemi	Masal	Dramatizasyon Doğaçlama	Yazılı/Basılı (Masal örneği)	Evet
Duygular	Kibir	Okuma	Söz Korosuyla Okuma Yöntemi	Fabl	Rol Oynama	Yazılı/Basılı (Metin)	Hayır
Duygular	Kibir	Konuşma	Yaratıcı Konuşma Yöntemi	Kişilik Tipleri	Doğaçlama	Yazılı/Basılı (Kelime Kâğıtları) Görsel (Torba veya Kutu)	Evet
Duygular	Kibir	Konuşma	-	Deyimler	Doğaçlama	-	Hayır
Duygular	Mizah	Okuma	Okuma Tiyatrosu Yöntemi	Tiyatro	Rol Oynama	Yazılı/Basılı (Metin)	Evet
Duygular	Şefkat	Konuşma	Empati Kurarak Konuşma Yöntemi	Bir Duruma Yönelik Günlük Konuşmalar	Doğaçlama	-	Evet
Zaman ve Mekân	Yurdumuz	Konuşma	Katılımlı Konuşma Yöntemi	Konuşma Hataları	Taklit Etme	-	Evet

6. Sınıf Türkçe ders kitabında “Doğa ve Evren” dışındaki bütün temalarda dramaya yer verilmiştir. Kitapta toplam 24 alt tema bulunmaktadır. Bunlardan yalnızca 11 tanesiyle ilgili örnekler yer almaktadır. Temel dil becerileri yönünden okuma ve konuşma alanları öne çıkmaktadır. Konuşmaya yönelik olarak; empati kurarak konuşma yöntemi, hafızada tutma tekniği, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma yöntemi, yaratıcı konuşma yöntemi ve katılımlı konuşma yöntemi; okumaya yönelik olarak da okuma tiyatrosu yöntemi ve söz korosuyla okuma yöntemi göze çarpmaktadır. Kitaptaki 4 uygulamada ise yöntem ve tekniğe değinilmemiştir. Yararlanılan konu ve kaynaklara ilişkin olarak 15 farklı çalışmanın - bir duruma yönelik günlük konuşmalar, fıkra (gülmece unsuru), hikâye, okuma sevgisi kazandırma, tarihi kahramanlar, seyirlik oyunlar, anı, senaryo, tarihî şahsiyetler, masal, fabl, kişilik tipleri, deyimler, tiyatro, konuşma hataları- yer aldığı görülmektedir. Bu düzey için hazırlanan kitapta daha çok, bir duruma yönelik günlük konuşma ile ilgili etkinlikler bulunmaktadır. Drama etkinliklerinin ortaya konulması aşamasında çeşitli uygulamalara -doğaçlama,

rol oynama, dramatizasyon ve taklit etme- yer verilmiştir. Uygulama alanı ve oyunu renklendiren unsurlar bakımından incelendiğinde ise çalışmaların sınıf içinde gerçekleştiği ve çeşitli materyallerle desteklenmediği görülmüştür. Oyunlara yönelik değerlendirmelerin yapılmadığı kitapta etkinlikler, temel dil becerilerindeki amaç ve kazanımlarla ilişkilendirilmişlerdir.

Tablo 2. İlköğretim 7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Tema	Alt Tema	Temel Dil Becerileri	Yöntem ve Teknikler	Yararlanılan Konu ve Kaynaklar	Uygulama	Oyunu Renklendiren Unsurlar	Amaç ve Kazanımlara Yönelik Değerlendirme
İletişim	İletişim Becerileri	Konuşma	-	Bir Duruma Yönelik Günlük Konuşmalar	Doğaçlama	-	Evet
İletişim	İletişim Bozukluğu	Okuma	Okuma Tiyatrosu Yöntemi	Tiyatro	Rol Oynama	Görsel (Fotoğraf ve Resimler) Yazılı/Basılı (Metin)	Evet
İletişim	İletişim Bozukluğu	Yazma	Yaratıcı Yazma Yöntemi	Tiyatro	Yaratıcı Yazma	-	Hayır
İletişim	Canlılarla İletişim	Dinleme	Empati Kurarak Dinleme Yöntemi	Hikâye	Zihinde Canlandırma	İşitsel (Metnin Ses Kaydı)	Evet
Atatürk	Atatürk'ün Fikir Hayatı ve Kişilik Özellikleri	Okuma	Okuma Tiyatrosu Yöntemi	Hikâye	Rol Oynama	Yazılı/Basılı (Metin)	Evet
Kavramlar ve Çağrışımlar	Fedakârlık	Konuşma	Canlandırma Tekniği	Hikâye	Dramatizasyon	Yazılı/Basılı Görsel İşitsel (Belirtilmemiş)	Evet
Kavramlar ve Çağrışımlar	Kahramanlık	Dinleme	Empati Kurarak Dinleme Yöntemi	Hikâye	Zihinde Canlandırma	Yazılı/Basılı (Metin)	Evet

7. Sınıf Türkçe ders kitabında “İletişim, Atatürk, Kavramlar ve Çağrışımlar” temalarında drama etkinliklerine yer verilirken; “Millî Kültür, Doğa ve Evren ile Toplum Hayatı” temalarında

yer verilmemiştir. Kitapta toplam 24 alt tema bulunmasına karşın yalnızca 7 alt temada drama uygulamaları bulunmaktadır. Ayrıca bunların 4 tanesi de iletişim temasıyla ilgilidir. 6. Sınıf Türkçe ders kitabında olduğu gibi bu kitapta da drama çalışmalarının tema ve alt temalara dengeli bir şekilde dağılmadığı görülmektedir. Temel dil becerileri yönünden bütün öğrenme alanlarına yer verilmiştir. Bu düzey için hazırlanan kitapta canlandırma tekniği; yaratıcı yazma yöntemi, empati kurarak dinleme yöntemi ve okuma tiyatrosu yöntemi öne çıkmaktadır. Kitaptaki 2 uygulamada ise yöntem ve tekniğe değinilmemiştir. Yararlanılan konu ve kaynaklara ilişkin olarak 3 farklı çalışmanın - bir duruma yönelik günlük konuşmalar, hikâye, tiyatro- yer aldığı görülmektedir. İncelenen kitapta kaynak olarak en çok hikâye türünün kullanıldığı görülmektedir. Drama etkinliklerinin ortaya konulması aşamasında temel dil becerilerine bağlı olarak çeşitli uygulamaların –doğaçlama, rol oynama, yaratıcı yazma, zihinde canlandırma, dramatisasyon- ortaya konulduğu görülmektedir. Uygulamaların çeşitliliği bakımından en kapsamlı kitap bu düzeye aittir. Drama çalışmalarının sınıf içinde gerçekleştiği ve yer yer farklı türlerdeki materyallerle desteklendiği görülüyor. Kitapta değerlendirme ilgili yönlendirmeler öğrenme alanlarıyla ilişkilendirilmiş; fakat buna karşın oyunun içeriğine ve oyuncuların performansına yönelik değerlendirmelere yer verilmemiştir. Dinleme ile ilgili uygulamalarda oyuna ve oyuncuya yönelik değerlendirme yapılmamasının nedeni şu cümlelerle anlatılmaktadır:

“Bu yöntemle dinleme sırasında kişi kendi duygu ve düşüncelerinden sıyrılarak olaylara ve durumlara karşısındakinin bakış açısıyla bakmayı ve onu anlamayı amaç edinmelidir. Öğrenci, kendini karşısındakinin yerine koyarken o kişiyi iyi-kötü, düşüncelerini de doğru- yanlış olarak değerlendirmekten kaçınmalıdır. Çünkü önyargılı yaklaşım karşımızdakini anlamamızı engeller” (Komisyon, 2014b, s.73).

Tablo 3. İlköğretim 8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı

Tema	Alt Tema	Temel Dil Becerileri	Yöntem ve Teknikler	Yararlanılan Konu ve Kaynaklar	Uygulama	Oyunu Renkendirilen Unsurlar	Amaç ve Kazanımlara Yönelik Değerlendirme
Okuma Kültürü	Kitaplar	Konuşma	-	Bir Duruma Yönelik Günlük Konuşmalar	Doğaçlama	-	Evet
Atatürk	Atatürk'ün Akılcılık ve Bilime Verdiği Önem	Konuşma	Kelime ve Kavram Havuzundan Seçerek Konuşma Yöntemi	Kelimeler	Rol Oynama	-	Evet
Millî Kültür	Zanaatlar	Dinleme	Empati Kurarak Dinleme Yöntemi	Hikâye	Zihinde Canlandırma	İşitsel (Metnin Ses Kaydı)	Evet

Kişisel Gelişim	Empati	Konuşma	Empati Kurarak Dinleme Yöntemi	Senaryo	Doğaçlama	Yazılı/ Basılı (Senaryo Örnekleri)	Evet
Zaman ve Mekân	Göller	Konuşma	-	Efsane	Dramatizasyon	Yazılı/ Basılı (Metin)	Evet

8. Sınıf Türkçe ders kitabında “Toplum Hayatı” dışındaki bütün temalarda drama yöntemine yer verilmiştir. Toplam 24 alt temanın olduğu kitapta yalnızca 5 farklı alt temanın ismi geçmektedir. Kitap tema bakımından zengin, buna karşın alt tema bakımından zayıf bir görüntü vermektedir. Drama etkinlikleri daha çok konuşma alanı ile ilişkilendirilmiştir. Dinleme becerisine yönelik ilişkilendirme ise yalnızca bir örnekte görülmektedir. Konuşmaya yönelik olarak; empati kurarak konuşma yöntemi, kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma yöntemi; dinlemeye yönelik olarak da empati kurarak dinleme yöntemi yer almaktadır. Kitaptaki 4 uygulamada ise yöntem ve tekniğin ismi belirtilmemiştir. Diğer ders kitaplarında olduğu gibi bu düzey için hazırlanan kitapta da drama uygulamaları bir duruma yönelik günlük konuşmalar ile başlamaktadır. Tanışma, karşılaşma ve ayrılma gibi yaşamdan örneklerin kolaylıkla verilebileceği konuların ilk sırada yer alması drama sevgisinin kazandırılması bakımından olumlu bir durumdur; çünkü çocuklar zorlanmayacağı konulara karşı daha olumlu bir tepki geliştirirler. Yararlanılan konu ve kaynaklara ilişkin olarak 5 farklı çalışmanın - bir duruma yönelik günlük konuşmalar, kelimeler, hikâye, senaryo, efsane- yer aldığı görülmektedir. Drama etkinliklerinin ortaya konulması aşamasında rol oynama, doğaçlama, zihinde canlandırma ve dramatizasyon uygulamaları yapılmıştır. Değerlendirme ile ilgili çalışmaların genel olarak temel dil becerilerindeki amaç ve kazanımlara ilişkin olduğu görülmektedir. Oyuna yönelik değerlendirme yalnız bir uygulamada geçmektedir. Diğer düzeylerde olduğu gibi bu düzey için hazırlanan kitapta da drama etkinliklerinin yalnızca sınıf içinde gerçekleştirildiği; müzik, resim ve fotoğraf gibi çeşitli unsurlarla desteklenmediği görülmüştür.

Sonuç

Yapılandırmacı eğitim modeli, öğrenciyi merkeze alan bir eğitim anlayışına sahiptir. Bu yaklaşımı temel alan Türkçe Öğretim Programı’nda öğrencilerin pasif değil; aktif olmaları amaçlanmış; onların etkinliklere yönlendirilmeleri ve bu yönlendirme çalışmalarının çeşitli yöntem ve teknikler ile zenginleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu çalışmada Türkçe ders kitapları drama etkinlikleri yönünden incelenmiş ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Drama uygulamaları 6. ve 7. Sınıf ders kitaplarında yalnızca bir temada yer almazken 8. Sınıf için hazırlanan kitapta ise 3 temada yer almamaktadır. Her kitapta 6 temanın olduğu düşünüldüğünde bu oran kitabın yarısına denk gelmektedir. Alt temalar bakımından en zengin eser 6. Sınıf için hazırlanmış olan örnektir. Bu kitapta 11 farklı alt temada canlandırma etkinliklerine yer verilmiştir. Bu oran 7. Sınıf için hazırlanmış kitapta 7, 8. Sınıf için hazırlanmış kitapta ise 5’dir.

Temel dil becerileri bakımından en kapsamlı kitap 7. Sınıf için hazırlanmış olan örnektir. Bu kitapta Türkçe eğitiminin dört temel becerisine –okuma, dinleme, konuşma, yazma- yönelik drama etkinliklerine yer verilmiştir; fakat buna karşın yöntem ve teknikler bakımından en zengin kitabın

6. Sınıf için hazırlanan ders kitabı olduğu söylenebilir. Kitaplarda drama uygulamalarının daha çok konuşma yöntem ve teknikleriyle ilişkilendirildiği görülmektedir. Yazma ile ilgili etkinlikler ise neredeyse yok gibidir. Annarella'ya (1999) göre yazma becerisi ile drama arasında güçlü bir ilişki vardır. Anlama ve kendini ifade etme yaratıcı dramının öğretmede, okumada ve yazmada yararlı olan iki değerli yüzüdür; çünkü yaratıcı drama teknikleri yazma işlemini destekleyen bağlayıcı yollar önerir. Yönlendirilmiş hayal gücü, okuma ve yazma öncesi deneyimlerde veya beyin fırtınası deneyimlerinde yazma sürecinin başlangıcı olarak dinleme ve konuşma becerilerini geliştirmek için kullanılan bir yaratıcı drama tekniğidir. Yönlendirilmiş hayal gücü tekniğini kullanmak onların iletişim becerilerinin gelişmesine yardımcı olacak yeni fikirlerin ortaya çıkmasını sağlar (Annarella, 1999'dan akt. Ataman, 2013, s.38). Konuşma becerisi yönünden empati kurarak konuşma (7 uygulama) ile kelime ve kavram havuzundan seçerek konuşma yönteminin (5 uygulama); dinleme yönünden empati kurarak dinleme yönteminin (3 uygulama); okuma yönünden okuma tiyatrosu yönteminin (4 uygulama) ve yazma yönünden ise yaratıcı yazma yönteminin (1 uygulama) yer aldığı görülmektedir.

Drama yönteminde başvuru konu ve kaynak bakımından en kapsamlı kitap yine 6. düzey için hazırlanmış çalışmadır. Bu konuya ilişkin olarak genellikle bir duruma yönelik günlük konuşmalar ile hikâye türündeki metinlerinden yararlandığı görülür. Uygulamaların çeşitliliği bakımından en kapsamlı kitap ise 7. Sınıf Türkçe ders kitabıdır. Bu çalışmada birbirinden farklı 5 teknik yer almaktadır. Kitaplardaki drama uygulamaları genellikle rol oynama (6 uygulama), dramatisasyon (7 uygulama) ve doğaçlama (14 uygulama) şeklindedir. Bununla birlikte çalışmalar yalnızca sınıf içinde gerçekleştirilmiş; işitsel ve görsel materyallerle desteklenmemiştir. Metinlerde belirtilen işitsel öğeler daha çok metnin ses kaydıyla, görseller ise resim ve fotoğraflarla sınırlıdır. Etkinliklerde sahneyi tamamlayan unsurların yer almaması çocukların ilgi ve dikkatlerinin düşmesine sebep olurken drama sevgisinin kazandırılmasına da engel olur. Kitaplarda oyun ve oyuncuya yönelik değerlendirmeler yer almazken, değerlendirme çalışmaları genel olarak temel dil becerilerindeki amaç ve kazanımlara yönelik bir nitelik taşır. İncelenen kitaplardan elde edilen tespitler ışığında şu önerilerde bulunmak mümkündür:

1. Drama etkinlikleri tema ve alt temalarda belirli bir dağılıma göre yer almalıdır. Öğrencilerin hoşuna giden bu tekniğin bütün temalarda bulunmasına özen gösterilmelidir. Drama uygulamalarına çok yer vermek –özellikle aynı alt temada- yöntemin sıradanlaşmasına; az yer vermek ise öğrencilerin yaşamdan edindiklerini yaratıcılığa dönüştürmesine olanak sağlayan bir etkinlikten yoksun kalmasına neden olur.

2. Drama etkinlikleri sadece sınıf içine sıkıştırılmamalıdır. Okulun imkânlarına göre başka kullanım alanları da değerlendirilmelidir.

3. Drama etkinliklerinde konuların verilmesinden hemen sonra canlandırma yapılmamalıdır. Öğrencilerin düşünmelerine, bilgi ve malzeme toplamalarına fırsat verilmelidir.

4. Canlandırmada rol oynama, dramatisasyon ve doğaçlama gibi tekniklerin yanı sıra pandomim, rol değiştirme, bilinç koridoru vb. farklı uygulamalara da yer verilmelidir. Uygulamalardaki çeşitlilik dersi eğlenceli hâle getirip, öğrencilerin yaratıcılıklarını farklı şekillerde sergilemelerine olanak sağlar ve drama konusunda genel kültür bilgilerini artırır.

5. Drama çalışmalarında dekorun oyunun konusuna göre küçük, basit objelerle tamamlanması ya da müzikle desteklenmesi etkinliğin inandırıcılığına katkı sağlar. Ayrıca rol alan kişinin bir sunum

yapmadığı, bir konuyu canlandırdığı hissini uyandırır.

6. Drama uygulamaları bütün dil becerileriyle ilişkilendirilmelidir. Bir oyunu okumak, izlemek ya da yazmak onu oynamak kadar önemlidir; çünkü oyun sergilenmeden önce yazılır, okunur ve ancak izleyici kitlesiyle gerçek değerini bulur. Bu açıdan düşünüldüğünde drama etkinliklerinin yalnızca konuşma eylemiyle değil, yazma, okuma ve dinleme becerileriyle de desteklenmesi gerektiği unutulmamalıdır.

7. Drama birçok sanatın harmanlandığı eğitsel ve eğlenceli bir aktivitedir. Kaynağını hikâye, masal, fıkra vb. gibi türlerden alır; edebiyatın yanı sıra müzik, resim gibi güzel sanatlarla bezenir; güzel konuşma, okuma, yazma ve dinlemeye hizmet eder; bir mesaj içerdiği için düşüncüyü, eylemlere dayalı olduğu için davranışı şekillendirir. Gerçek hayata sanatçı gözlüğüyle bakabilmeyi sağlayan bu tekniğin daha etkili duruma getirilmesi sağlanmalıdır.

Kaynakça

- Adıgüzel, Ö. (2014). *Eğitimde yaratıcı drama*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Annarella, L. A. (1999). *Using creative drama in the writing and reading process*. ED445 358 www.searchERIC.org/ericdc/ED434379.htm adresinden alınmıştır.
- Arhan, S., Başar, S., Demirel, T. (2014). *İlköğretim Türkçe 8 öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları, Saray Matbaacılık.
- Ataman, M. (2013). *Yaratıcı yazma için yaratıcı drama*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Esslin, M. (1996). *Dram sanatının alanı* (Ö. Nutku, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Fulford, J., Hutchings, M., Ross, A. ve Schmitz, H. (2001). *İlköğretimde drama* (L. Küçükahmet, H. Borçbakan ve S. Sadi Karamanoğlu, Çev.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güneş, F. (2013). *Türkçe öğretimi-yaklaşımlar ve modeller*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Komisyon (2014a). *İlköğretim Türkçe 6 öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları, Saray Matbaacılık.
- Komisyon (2014b). *İlköğretim Türkçe 7 öğretmen kılavuz kitabı*. Ankara: MEB Devlet Kitapları, Saray Matbaacılık.
- MEB (2004). *İlköğretim Türkçe dersi (1-5. Sınıflar) öğretim programı ve kılavuzu*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2006). *İlköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. Sınıflar) öğretim programı*. <http://ttkb.MEB.gov.tr/program2.aspx> adresinden erişilmiştir.
- MEB (2009). *İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı ve kılavuzu (1-5. Sınıflar)*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Nutku, Ö. (1983). *Dram sanatı*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.
- Önder, A. (2006). *İlköğretimde eğitici drama*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- San, İ. (1977). *Sanatsal yaratma ve çocukta yaratıcılık*. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Uşaklı, H. (2014). *Drama ve iletişim becerileri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Üstündağ, T. (2001). *Yaratıcı drama öğretmenimin günlüğü*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.